

Keskkonnaministri määruse
„Keskkonnaministri 1. märtsi 2006. a määruse nr 17
„Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” muutmise”
eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vastavalt looduskaitseseaduse § 10 lõikele 2 on keskkonnaminister võtnud kaitse alla 1. märtsi 2006. a määrusega nr 17 „Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” Harju maakonnas Anija vallas Parila külas Parila eesti soojumika püsielupaiga. Nimetatud määruse muutmise määruse eelnõu koostamise eesmärk on kaitstava loodusobjekti tüübi muutmise, kuna püsielupaiga maa-ala liidetakse Parila looduskaitsealaga. Parila eesti soojumika püsielupaik asub Parila looduslalal. Parila looduskaitseala moodustatakse Parila looduslalale.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialist Liis Jääger (tel 674 4827, e-post liis.jaager@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja advokaadibüroo GLIMSTEDT vandeadvokaat Mirjam Vili (tel 611 8050, e-post mirjam.vili@glimstedt.ee), keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu ja kaitstavate loodusobjektide tüübi muutmise põhjendus

Looduskaitseseaduse § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse kaitstava loodusobjekti tüübi muutmisele ja sellest tulenevalt kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseseaduse § 10 lõike 2 kohaselt võtab ala püsielupaigana kaitse alla keskkonnaminister ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti keskkonnaminister.

Eelnõukohase määrusega arvatakse seoses Parila looduskaitseala moodustamisega kaitse alt välja Harju maakonnas Anija vallas Parila külas Parila eesti soojumika püsielupaik. Seega tunnistatakse kehtetuks keskkonnaministri 1. märtsi 2006. a määruse nr 17 „Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 2 lõike 1 punkt 3 ja määruse lisas esitatud Parila eesti soojumika püsielupaiga piiride kaart.

Parila looduskaitseala eesmärk on kaitsta metsaökosüsteemi, elustiku mitmekesisust, ohustatud ja kaitsealuseid liike vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*). Parila looduskaitsealal kaitstakse loodusdirektiivi I lissasse kuuluvaid elupaigatüüpe sinihelmikakooslused (6410) ja soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid. Samuti kaitstakse loodusdirektiivi II ja IV lissasse kuuluvat II kaitsekategooria taimeliiki eesti soojumikas

(*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*).

Parila looduskaitseala moodustatakse olemasoleva Parila loodusala territooriumile. Loodavast Parila kaitsealast on osa olnud kaitse all alates 2006. aastat, kui keskkonnaministri 1. märtsi määrusega nr 17 "Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri" võeti kaitse alla Parila eesti soojumika püsielupaik (KLO3000430).

Muudatuse on tinginud vajadus tagada kaitse-eesmärkideks seatud väärtuste siseriiklik kaitse ning liita ühtseks tervikuks kaitsealal asuvad soo- ja metsaelupaikade ning kaitsealused ja ohustatud liigid ja nende elupaigad. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi. Püsielupaiga maa-ala on aga osa terviklikust loodusväärtuste kompleksist, mistõttu on otstarbekas see kaitsealaga liita. Püsielupaiga territoorium on määratud Parila looduskaitseala sihtkaitsevööndisse, kus kehtestatakse eesti soojumika elupaiga kaitseks piisav kaitsekord.

Moodustatava Parila looduskaitseala pindala on 207,1 ha, mis asub täies ulatuses riigimaal ning kuulub 100% sihtkaitsevööndisse.

Looduskaitseala täies ulatuses sihtkaitsevööndisse kuulumise tõttu puudub vajadus ala kaitsmiseks püsielupaiga sihtkaitsevööndina. Parila looduskaitseala sihtkaitsevööndi kaitsekord tagab eesti soojumika elupaiga säilimise.

3. Menetluse kirjeldus

Parila looduskaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek, mille käigus selgitati ka püsielupaiga liitmist kaitsealaga toimus 27. aprillist 18. maini 2015. a Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju kontoris ning Anija Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku kohta ilmus 24. aprillil 2015. a üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja kohalikus ajalehes Harju Elu. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 16. aprillil 2015. a.

Looduskaitseaduse § 9 lõike 4 punkti 3 alusel tegi Keskkonnaamet ettepanek arutada asja ilma avaliku aruteluta. Vastuväiteid ei laekunud.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku kohta Keskkonnainspeksioonile, Anija Vallavalitsusele, Harju Maavalitsusele ja Riigimetsa Majandamise Keskusele.

Avaliku väljapaneku käigus ei avaldatud arvamusi ega esitatud ettepanekuid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Keskkonnaministri eesti soojumika püsielupaikade määruse muutmise määruse eelnõu koostamisel on lähtutud looduskaitseaduses esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust EÜ Nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktist 299 hõlmab kaitseala Parila loodusala. Seetõttu tuleb Parila looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Parila loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku aladeks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. aasta otsusega 2008/24/EÜ, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 12, 15.01.2008 lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 3. detsembri 2014. a rakendusotsusega (EL) 2015/73, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kaheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2014) 9092 all) (ELT L 18, 23.01.2015, lk 485–695).

Moodustataval Parila looduskaitsealal kohaldub looduskaitseaduse § 30 sätestatud sihtkaitsevööndi kaitsekord. Sellega on tagatud ka senise eesti soojumika püsielupaiga kaitse.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, kuivõrd ala jääb ka edaspidi kaitse alla Parila looduskaitseala koosseisus.

Püsielupaiga kaitstava loodusobjekti tüübi muutmine ja arvamine Parila looduskaitsealasse aitab tagada eesti soojumika elupaiga kaitse. Kehtestatav Parila looduskaitseala kaitsekord arvestab eesti soojumika elupaiga kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab selle säilimise.

Püsielupaiga liitmine kaitsealale aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt toodud eesmärkide saavutamist.

Püsielupaik on alates 1. märtsist 2006. a riikliku kaitse all, mistõttu puuduvad määruse jõustumisel olulised mõjud sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ja riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril.

Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Kuna Parila eesti soojumika püsielupaiga territoorium kuulub nii praegu kui ka Parila looduskaitsealaga liitmisel sihtkaitsevööndisse, siis maamaksutulu selles osas täiendavalt ei vähene. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Püsielupaiga liitmisel kaitsealaga ei arvata sihtkaitsevööndisse täiendavalt eramaid ja riigil vastavad kulud puuduvad. Riigil ei teki ka kulusid seoses toetustega poollooduslike koosluste hooldamisele ning Natura 2000 alal asuvale erametsamaale, kuna Parila looduskaitsealasse ei jää hooldust vajavaid poollooduslikke kooslusi ega eramaid.

6. Määruse vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalikõigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

7. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Kõik ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Marko Pomerants
Keskkonnaminister

Andres Taliäär
Kantsler